

I. CSILLAGÓRÁK*

Sok helyszín alkalmas egy interjú elkészítésre, de a legjobb mégiscsak az, ha a beszélgetőtársammal a saját közegében találkozom. Szerencsés módon így, azaz a lakásán beszélgettem Devich Sándorral, a Zeneakadémia professor emeritusával: megismerkedtem a családjával, ami már önmagában is erősíti a személyes, bensőséges hangulatot, és belenézhettem a turnékról készült, vaskos naplóba. A Bartók Vonósnégyes egyik alapító tagja, a Zeneakadémia legendás kamarazene tanára ugyanis mindent dokumentált: az összes koncert részletét felírta, műsorlapját megőrizte. És mivel Devich Sándor idén töltötte be a nyolcvanadik évét, a napló igen sok történetet és élményt ölel fel.

- Nehéz elképzelni, hogy a rajzolás, a festés nem vonzza azt a gyereket, aki szinte egy műteremben nő fel.

- Ez csak annyiban igaz, hogy a nyári vakációkon édesapám elvitt magával a Szépművészeti Múzeumba, ahol restaurátorként dolgozott. A múzeum háta mögött volt a műterme, a Dózsa György útra nyíló, hatalmas ablakkal. Egész nap ott voltunk, otthon csomagoltunk szendvicset, én pedig vittem a hegedűmet, és gyakoroltam a szomszéd szobában. Soha eszembe nem jutott, hogy rajzoljak. A képzőművészet tehát megmaradt nálam azon a szinten, hogy apám sokszor elvitt a múzeumba.

- Otthonukban Barcsay Jenő is gyakran megfordult. Ő sem próbálta meg a festészet felé terelgetni?

- Nem, inkább zenéről beszélgettünk, és lemezeket hallgattunk. Minden hónapban eljött hozzánk, nagyon jó barátok voltak apámmal. A húszas években mindketten Párizsban voltak ösztöndíjasok, ott ismerkedtek meg.

- **Ha rajzolással nem is, sok minden mással foglalkozott a zene mellett: sportolt, bridzselt, színházba járt. Olvastam, hogy még arra is gondolt: színész lesz.**

- Az is szerettem volna lenni, meg pap is. Aztán muzsikus lettem.

- **Pedig a színészetet olyan komolyan vette, hogy még Pécsi Sándorhoz is elment meghallgatásra. Honnan ismerte?**

- Egy alkalommal restaurátort kellett játszania a Madách Színházban. Alapos színész volt, fel akart készülni a szerepre, úgyhogy felkereste apámat. Négy órán keresztül ült a műtermében, beszélgettünk, közben figyelt, hogy apám miért erre veszi a vonalat, mit miért csinál. Amikor aztán a zenei gimnáziumban jelentkeztem a szavalóversenyre, apám javasolta, hogy kérjem meg Pécsit, hallgasson meg. Elmentem hozzájuk, valahol a Rózsadombon laktak. Pécsi megmutatta, hogyan kell elmondani a verset – és közben elérzékenyült. Ott ült egy fotelben, házikabátban, és eleredt a könnye. Én pedig megtanultam, hogy így kell érezni egy verset.

- **Ez zenére is lefordítható? Egy muzsikusnak is ennyire mélyen kell átélnie a darabot?**

- Igen. Persze, különböző típusok vannak. Az, hogy nem hatódik meg ilyen látványosan, még nem jelenti azt, hogy ne lenne kiváló zenész.

- **Fiatal zeneakadémistaként ki gyakorolta önre, a kezdő hegedűsre a legnagyobb hatást?**

- Zathureczky Ede, a tanárom. Nagyon nagy formátumú egyéniség volt. Csak hát jött a forradalom, leállt a tanítás, Zathureczky pedig elment Amerikába.

-1957-ben – ahogy ön írja, egy kivételes csillagórában – három társával vonósnégyest alapítottak, és Weiner Leónál kezdtek tanulni.

-Életének utolsó két évében jártunk hozzá. Aranyos, magányos öregúr volt, a Király utcába, a lakására kellett mennünk a hangszerekkel, legalább kétszer egy héten, néha háromszor. Jóságú volt, és végtelenül naiv, egyszerűen nem észlelte maga körül a világot, a zenén kívül nem érdekelt semmi. A nővére gondoskodott róla, aki az utcára sem szívesen engedte le. Össze is szidta, amikor Weiner egyszer leszökött sajtot venni. Nagyszerű órákat tartott nekünk, és igazán szeretett minket. A háziasszony mindig azzal nyitott ajtót, hogy már nagyon vár bennünket a tanár úr! Benyitottunk, Weiner ott ült megszokott mamuszában az asztalnál, a szoba közepén, és észre sem vette, hogy megjöttünk. Nézte a partitúrát, ütemet számolt, mondom, nem tudta, hogy a kamarazenén kívül más is létezhet a világon. Ez a tanításban is megmutatkozott, mert nem csak a tudása volt fantasztikus, hanem az a lelkesedés is, amivel foglalkozott velünk.

- Önök pedig a tanulás mellett, még akadémistaként elkezdték a koncertezést.

- Jött egy-egy felkérés, például munkásmozgalmi ünnepekre. Egy-két darabot kértek, általában Mozartot vagy Beethovent, nekünk pedig minden jól jött: a legrövidebb fellépés is hasznos volt, mert gyakorlatra tehattünk szert. Egyre többen kezdték mondogatni rólunk, hogy jól játszunk.

- Tehát szép fokozatosan elindult a pálya. Melyik volt az első külföldi koncert?

- Az első turné valamelyik népi demokratikus országban lehetett – ahogy annak idején mondtuk. Talán Csehszlovákiában. Aztán 60-ban mentünk Berlinbe, a Schumann versenyre, és egyre több helyre...

- Az első években, egészen 1963-ig Komlós-vonósnégyes néven szerepeltek, és ekkor jött a névcsere.

- Édesanyám ötlete volt, hogy vegyük fel Bartók nevét. Ennek először nem nagyon örültek a minisztériumban, de végül is engedélyezték. Bartókkal óriási sikerünk volt az egész világban, rengeteget játszottuk a hat vonósnégyesét, Amerikában, Fokföldön, Japánban...

- Volt, ahol önök játszották először a darabjait.

- Olyan is volt, hogyne, persze nem Európában. Elmondhatatlan sok az emlék, nem is tudom felsorolni, hány városban adtunk koncertet. Voltak helyek, ahol eleinte felhúzták az orrukat, mert mi „népi demokratikus” országból jöttünk, nem akartak velünk keveredni.

- Kik? Koncertszervezők? Muzsikuskok?

- Mindkettő. Egy idő után viszont olyan hírnevünk lett, hogy senkit sem érdekelt, honnan jövünk, hívtak minket mindenfelé. Négyszer jártunk Ausztráliában, hétszer Japánban....

- Akkor ragadjunk ki egy-egy momentumot. Láttam egy fotót 1970-ből, éppen Duke Ellingtonnal beszélgetnek.

- Kaptunk egy meghívást New York-ba, a Zene Ünnepeére, az ENSZ Székház Nagytermében rendezték a koncertet. Három fellépő volt, mi egy Bartók vonósnégyest, és – úgy emlékszem- egy Mozart darabot játszottunk. Utánunk egy lengyel zongoraművész következett, mi pedig bementünk a művészsobába. Egyszerre csak nyílt az ajtó, és belépett Duke Ellington. Elmondta, hogy mennyire szereti Bartókot, és gratulált a produkciónkhoz. Gondolhatja, milyen jól esett!

- Ezt még úgy is át tudom érezni, hogy nem vagyok előadóművész. És volt, akivel szeretett volna találkozni, de nem sikerült, igaz?

- Egy alkalommal hosszabb időt töltöttünk az Egyesült Államokban, Tennessee államban is jártunk, és ott kaptunk egy autót, amit beosztottunk a kollégákkal. Eszembe jutott, hogy itt él Elvis Presley, és eldöntöttem, hogy megkeresem. Megtaláltam a házat, impozáns volt, a kerítést zenei motívumok díszítették. A kapu előtt, egy fülkében ült egy őr, beengedett, és megkérdezte, mit akarok. Mondtam, hogy szeretnék Presley úrral szót váltani, én is muzsikusk vagyok. Türelmet kért, beszólt a házba, de azzal jött vissza, hogy a felesége azt üzeni: épp elment itthonról. Hogy igazat mondott-e, nem tudom, a lényeg, hogy ott voltam.

-Huszonöt év után otthagya a Bartók Vonósnégyest. Mi vitte rá arra, hogy kiszálljon egy igazi sikertörténetből?

- Tényleg az volt, ez egyértelmű. Szakmai elismerés, utazások, rengeteg ismerős és barát, jól is kerestünk...a 24-ik évben azonban kezdtem azt érezni, hogy elég volt, szeretnék még mással is foglalkozni az életemben. Ötven éves voltam ekkor. Emlékszem, épp Perth-ben volt koncertünk, amikor elhatároztam, hogy beszéljek Komlós Péterrel, az első hegedűssel, és megmondom, hogy szép volt, jó volt, elég volt.

- Melyik volt az utolsó közös fellépés?

- 82-ben, a turnénkat záró koncert Montrealban. Mozartot, Bartókot, és Janáčeket játszottunk.

- Azért ez adhatott egy érzelmi többletet: úgy felmenni a színpadra, hogy ez az utolsó.

- Hajjaj...nagyon. De utána is mennyi minden jött még! Énnekem két életem volt.

- És mivel indult ez a következő élet?

- Volt itthon egy nagyon szép kis brácsám, azzal próbáltam „házalni”.Első tanítványaimmal, Takács Nagy Gáborékkal kezdtem ekkor együtt játszani, vonóskvintettben. Ez új szint hozott az életembe, gyönyörű repertoárja van a kvintettnek! Előlről kezdtem mindent, mert akikkel muzsikáltam, fiatalok voltak, a tanítványaim, és ez is felfrissített. Jól éreztem magam közöttük! És ekkor kezdtem el hivatalosan is tanítani a Zeneakadémián, amit nagyon élveztem, akkor már ez volt az életem vágya: a tanítás.

- Dehát egy korábbi interjúban azt mondta, hogy a legjobban mindig a színpadon érezte magát.

- Nagyon szerettem a színpadot, de elég volt. Mondom, nekem két élet jutott: 25 fantasztikus év a kvartettel, és a Jóistentől kaptam még egyszer 25 évet tanítani, ami a legnagyobb élvezet. Most is előfordul még, hogy régi vagy újabb tanítványaim megkérdezik, meghallgatnám-e őket. Azt nagyon szeretem. Hangszert fogni már nem tudok, de nem bánom: Isten áldotta szép ötven évem volt a zenével, nem lehet panaszom.

Bokor Gabriella

II.

DEVICH SÁNDOR
A RÉGI ZENE NÉHÁNY AKTUÁLIS ELŐADÁSI PROBLÉMÁJA J. S.
BACH SZÓLÓHEGEDŐ MŰVEI**

[A régi zene néhány aktuális előadási problémája J.S.Bach ...](#)

III.

[Devich Sándor \(1935-2016\)– Wikipédia](#)

---

*Az interjú megjelent a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem [Legato 41 \(2015 szeptember\)](#) c. folyóiratában. és a Parlando 2016/1. számában. A szerző szíves engedélyét köszönjük. (A Szerk. megj.)

** Parlando 2018/4. szám